

Spionage Waarom laat de universiteit haar eigen studenten schaduwen én fotograferen door beveiligers in burger? **6**

8

JQA Leidse sporen van een depri president

2

Hete herfst Docenten gaan 'disruptief staken'

Affaire Hofman: contra-expertise

Er is onvoldoende bewijs waaruit zou blijken dat archeologenkoppel Corinne Hofman en Menno Hoogland de wetenschappelijke integriteit hebben geschonden, concluderen fraudeonderzoekers in een contra-expertise

Op kamers of kamperen? Anne Stork kon onmogelijk een kamer vinden in Leiden, mocht gelukkig de caravan van haar opa en oma lenen en staat nu op camping Stochemhoeve. 'Er kamperen hier nog acht studenten'

De aangekondigde bezuinigingen door Kabinet-Schoof op het hoger onderwijs zullen historisch negatieve gevolgen hebben en leiden tot onherstelbare schade op het gebied van innovatie. Dat zei collegevoorzitter Annetje Ottow maandag tijdens de opening van het academisch jaar.

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN
FOTO TACO VAN DER EB

‘Bezuinigingen zullen samenleving diep raken’

Collegevoorzitter Annetje Ottow bij de opening van het academisch jaar

Nadat het gebruikelijke ‘lo vivat’ in de Pieterskerk klinkt en het daaropvolgende geroezemoes langzaam sterft, neemt collegevoorzitter Annetje Ottow als eerst het woord. ‘We staan aan de vooravond van grote veranderingen in het hoger onderwijs’, zegt ze, doelend op de ‘ingrijpende bezuinigingen’ van het kabinet die ‘de gehele Nederlandse kenniseconomie en daarmee de Nederlandse samenleving diep zullen raken’.

Om aan te tonen hoe belangrijk wetenschap voor de overheid is, staat de opening van het academisch jaar in het teken van ‘Science for Policy’. ‘Onze wetenschappelijke kennis op allerlei thema’s delen wij met de overheid en in het bijzonder beleidsmakers’, aldus Ottow. ‘Hoe de overheid deze kennis kan toepassen in het beleid, maar ook hoe ze optimaal gebruik kan maken van al deze kennis.’

Volgens rector Hester Bijl draagt de universiteit niet alleen in kennis bij aan beleid. ‘Volgens een steekproef op LinkedIn werkt 18 procent van de alumni bij de overheid en dat heeft te maken met onze indeling van het onderwijs.’

Hoofdspreker Corien Prins, voorzitter wetenschappelijke raad voor regeringsbeleid, moedigt wetenschappers aan om ‘te snuffelen aan hoe je wetenschap met beleid verbindt’. En om, naast al het internationale onderzoek, ook onderzoek te doen naar typisch Nederlandse uitdagingen om beleid meer te kunnen ondersteunen. ‘Het is niet aan de wetenschap om de politieke koers te bepalen’, aldus Prins. ‘Toch staan we als wetenschappers, docenten en studenten niet slechts aan de zijlijn. Wetenschappers spelen een cruciale rol in het vermogen van politici en beleidsmakers om keuzes te maken die gebaseerd zijn op betrouwbaar onderzoek en expertise.’

Om dit te illustreren vertelt Ottow over Marianne Frank, Leidse stadsdiscriminoloog. ‘Frank onderzoekt waarom mensen in de stad zich niet veilig voelen op straat, zet de uitkomsten op een rij, gaat in gesprek met de gemeente en kijkt welke beleidsadviezen voor de hand liggen. Een prachtig voorbeeld van “Science for Policy”, waar de stad en haar burgers direct de voordelen van ondervinden.’ Dit laat volgens Ottow zien dat Leiden ‘een universiteit wil zijn die midden in de samenleving staat en die die verantwoordelijkheid en zelfs de plicht voelt om intensief mee te denken bij kwesties als stikstofproblematiek, de uitdagingen in de zorg, de democratische rechtsstaat, veiligheid en een goed functionerende rechtspraak.’ De bezuinigingen zullen ingrijpende gevolgen hebben voor de aanpak van de grote uitdagingen van deze tijd, waarschuwt ze.

En dat is niet het enige gevaar. ‘De Nederlandse universi-

teiten worden daarnaast gedwongen heel wat bacheloropleidingen naar het Nederlands om te zetten. Internationale talenten, medewerkers en studenten, die wij ontzettend hard nodig hebben, zullen hierdoor voortaan buiten onze landsgrenzen gaan zoeken naar een baan of studieplek.’

Dat soort maatregelen leidde in andere landen al eerder tot problemen. ‘In Denemarken probeert men met man en macht het tij te keren en in het Verenigd Koninkrijk dreigen verschillende universiteiten letterlijk om te vallen.’

De onderwijsprijs ging dit jaar naar Pieter Slaman, universiteits- en onderwijshistoricus, die omhoog veerde in zijn stoel toen hij te horen kreeg dat hij de prijs in ontvangst mocht nemen. ‘In collegezalen stoken wij elke dag een vuur’, zei hij in zijn dankwoord. ‘De studenten slepen de brandstof aan uit alle windstreken.’

Ook de reiskostenvergoeding kampt met vertragingen

De Faculteit Governance and Global Affairs wil dat het college haast maakt met het verhogen van de reiskostenvergoeding. ‘Het gaat maar om één vraag: kan de vergoeding per kilometer omhoog?’

DOOR VINCENT BONGERS

De ondermaatse reiskostenvergoeding van de Universiteit Leiden leidt al jaren tot ergernis bij medewerkers. De universiteit biedt een reiskostenvergoeding van 7 cent per kilometer met een maximumbedrag van 45 euro per maand. Dat is laag vergeleken met de meeste andere universiteiten.

De universiteitsraad drong in 2023 bij het college met succes aan op verhoging. Er komt een nieuw zogeheten mobiliteitsbeleid.

‘Het verloopt allemaal wat verwarrend’, zei personeelsraadslid Annemarie Bouwman tijdens de faculteitsraadsvergadering van FGGA. ‘Wij hebben begrepen dat er meerdere mogelijkheden zijn besproken om de mobiliteitsregeling aan te passen. Het college is echter niet erg transparant over welke variant het wordt. Kan het faculteitsbestuur meer duidelijkheid geven?’

‘Het plan is dat we een mobiliteitsapp krijgen’, vertelde Niels Laurens, de portefeuillehouder bedrijfsvoering. ‘De reiskostenvergoeding die je automatisch bij je salaris kreeg, wordt vervangen door een systeem waar je meerdere zaken kunt aanvinken, of juist uitzetten.’ Bouwman vond die uitleg niet afdoende. De app zelf is niet het belangrijkste, stelde zij. ‘Er kunnen vast nuttige functionaliteiten in zitten voor medewerkers. Maar de vraag die al een tijd gesteld wordt door de medewerkers: kan de vergoeding per kilometer omhoog? Dat is waar mensen behoefte aan hebben.’

Laurens bevestigde dat de reiskostenvergoeding zal stijgen. ‘Dat zit in het pakket. De aanbesteding voor de app loopt, zover ik weet. Het college heeft in de begrotingshandleiding al geschreven dat we rekening moeten houden met een half procent extra aan salarislsten vanwege de nieuwe regeling.’

De faculteiten moeten namelijk zelf de verhoging van de reiskosten betalen. Een aantal faculteiten heeft het echter al financieel moeilijk, dat maakt het verhogen van de vergoeding lastiger.

Interim-decaan Koen Caminada schetste dat FGGA er financieel ‘iets gunstiger’ voor staat dan andere faculteiten. ‘Rechten en Geesteswetenschappen kennen bijvoorbeeld financiële problemen. Ik kan me voorstellen

dat daar andere keuzes worden gemaakt dan hier. We zijn voorvechters van verhoging maar willen niet te veel pushen, want we moeten het wel allemaal kunnen betalen. De faculteiten moeten elkaar ook vasthouden.’

‘Ik heb het idee dat dit onderwerp geen prioriteit krijgt’, zei Bouwman. ‘Ik zit nu drie jaar in deze raad en het speelt nog steeds, en waarschijnlijk daarvoor ook al. En nu wordt er blijkbaar heel veel geld uitgegeven aan een mooie mobiliteitsapp...’

‘Ik snap de frustratie, en zou graag willen dat het gisteren al geregeld was’, reageerde Caminada. ‘Blijkbaar is het nog niet gelukt. Op dit onderwerp kunnen we elkaar als raad en bestuur echt vinden. Onze mogelijkheden als individuele faculteit zijn alleen bescheiden.’

Master Cyber Security trok te weinig studenten om te kunnen networken

De Faculteit Governance and Global Affairs stopt met de executive master Cyber Security. De niet door het ministerie bekostigde opleiding trekt te weinig studenten.

‘Het is een ontzettend mooie opleiding’, zei vice-decaan Maarja Beerkens. ‘Maar we gaan er wel mee ophouden. De opleiding trekt niet genoeg studenten.’

Er is besloten de instroom in februari 2026 definitief op te schorten. Executive masters worden niet bekostigd door de overheid. Studenten zijn vaak professionals die al in de sector werken. De faculteit probeert met dit soort opleidingen geld te verdienen.

‘In 2023 begonnen acht studenten aan de opleiding’, aldus Beerkens. Na veel ‘extra aandacht en energie voor werving’ was dat in 2024 opgelopen tot elf studenten. Vanwege deze lage instroom kost de opleiding de faculteit juist geld.

Studenten vinden networken en elkaar leren echter ook erg belangrijk. Omdat de groep zo klein is, is daar minder sprake van en dat is volgens de deelnemers teleurstellend. Bovendien kan de onderwijscapaciteit beter gebruikt worden in de nieuwe bachelor ‘Cybersecurity and Cybercrime’ die in 2025 van start gaat. ‘Dit is een goed moment om te stoppen. We zien het niet als een triest verhaal.’

Rechten bezuinigt op PhD-plekken

De faculteit Rechten moet flink bezuinigen en gaat de komende jaren het aantal promovendi met de helft verminderen.

DOOR VINCENT BONGERS

In de faculteitsbegroting voor 2025-2029 zijn de verwachte bezuinigingsplannen die in het hoofdlijnenakkoord van het nieuwe kabinet nog niet verwerkt. Waarschijnlijk gaat het om een bezuiniging van een miljard euro. Pas op Prinsjesdag, 17 september, komt daar meer helderheid over.

In de begroting staat wel dat ‘de vuistregel is dat tien procent van de bezuinigingen op het wetenschappelijk onderwijs voor rekening komt van de Universiteit Leiden’.

Maar ook zonder de besparingen van onderwijsminister Eppo Bruins heeft Rechten de nodige financiële problemen. Er zijn tekorten ontstaan door tegenvallende universitaire bijdragen. De voornaamste oorzaak is dat er fors minder studiepunten worden behaald, doordat er veel meer studenten vroegtijdig uitvallen dan verwacht. De faculteit moet maatregelen treffen om de voorlopig aanhoudende tekorten op te vangen. Veel instituten hebben ervoor gekozen promotieplekken voorlopig niet in te vullen. ‘Binnen het wetenschappelijk personeel is er een scherpe daling in het aantal promovendi’, staat er in de begroting. In 2024 zijn er nog 80,5 fte aan promovendi aan de faculteit verbonden. In 2026 zakt dat naar 58,2 en in 2028 zelfs naar 42,2. Personeelsraadslid Roel Becker vond deze ontwikke-

ling zorgelijk. ‘Ik begrijp op zich heel goed dat de instituten dit doen, want het zijn tijdelijke contracten. Tegelijkertijd hadden wij de afgelopen periode heel veel moeite om UD’s te vinden. Als je minder promotieplekken hebt, dan leid je ook minder potentiële UD’s op.’

Dat kan op de langere termijn problemen opleveren. ‘Heeft het bestuur beleid om ervoor te zorgen dat we wel mensen blijven opleiden?’

Personeelsraadslid Lara Hartman-Ohnesorge zag het probleem ook: ‘Het aantal promovendi vermindert met de helft. Een grote zorg is de combinatie van minder medewerkers en een stijgende werkdruk. Komt er specifiek nieuw werkdrukbeleid voor de instituten? Hoe gaan we dit opvangen?’

‘Het is belangrijk om te voorkomen dat we over een aantal jaar in dezelfde problematiek zitten als het gaat om het vinden van UD’s’, reageerde Gertjan Boshuizen, de directeur bedrijfsvoering. ‘We zijn nog aan het worstelen met hoe we dat gaan vormgeven. Het hangt er ook vanaf hoe hard het gaat met de maatregelen van het kabinet. Als die keihard zijn, dan is het moeilijk om te sturen.’

‘We begrijpen de zorgen’, stelde vice-decaan Jan Crijns. ‘Er zijn afdelingen die moeilijk UD’s kunnen vinden. Maar er zijn ook afdelingen die juist veel respons krijgen op UD-vacatures. We gaan een adviesgroep instellen die per afdeling gaat kijken wat deze ontwikkelingen betekenen voor het personeelsbeleid. Uiteindelijk moet je ervoor zorgen dat elke afdeling het werk kan blijven doen. Hopelijk kunnen we met andere geldstromen nog een beetje bijsturen.’

Ongrijpbare fantoompijn bestrijden

Is fantoompijn te voorkomen door een extra ingreep tijdens een amputatie? Die vraag wil het LUMC Zenuwcentrum de komende jaren beantwoorden.

DOOR ELSE VAN DER STEEG

Tijdens een amputatie worden zenuwen afgesneden', vertelt Justus Groen. 'Vanuit dat zenuwuiteinde kan een litteken ontstaan. Dat veroorzaakt pijnklachten bij ongeveer de helft van de geoperreerde mensen. Wij sluiten de zenuwen aan op nog aanwezig spierweefsel, waar ze kunnen ingroeien en weer een functie krijgen. Dat voorkomt dat er een zenuwlitteken kan ontstaan.' De ingreep op zich is niet erg ingewikkeld, vertelt de neurochirurg bij het Zenuwcentrum LUMC en Alrijne Groen, en het is wetenschappelijk bewezen dat het werkt ter behandeling van zenuwpijn. Op deze manier past hij de zogeheten *targeted muscle reinnervation* ook al toe, maar, vertelt hij, het kan dus ook preventief worden ingezet. 'Enkele kleine Amerikaanse onderzoeken laten zien dat het kan werken, maar het is nog niet eerder zo gestructureerd onderzocht.'

De zenuw meteen opnieuw aansluiten klinkt als een logische vervolgstap, maar het is nog niet de gebruikelijke aanpak. Waarom niet? Groen: 'Een amputatie is een soort levensreddende operatie, waarbij mensen in nood zijn, bijvoorbeeld omdat ze een voet dreigen te verliezen. Maar zenuwpijn ontwikkelt zich pas na langere tijd, want dat zenuwlitteken moet zich eerst vormen.'

Die pijn ontstaat dan ook pas vanaf drie à vier maanden na de operatie. 'Patiënten zijn dan in principe niet meer bij de chirurg onder controle, maar komen bij de revalidatiearts of pijnpoli. Ze zijn bij ons niet meer zo in beeld. Dan is de ernst voor degene die de operatie doet niet direct duidelijk. Die patiënten belanden vaak op pijnpoli's of worden voor gek verklaard, gaan naar zelfhulptrainingen en leren om te gaan met de pijn. En dat terwijl zenuwchirurgie voor zenuwpijn best effectief is, 75 procent van de mensen heeft daar baat bij.'

Door preventief de zenuwen aan te sluiten, zou meer leed achteraf voorkomen kunnen worden. Groen voert de operatie nu vaak uit ter behandeling van de pijn: 'Als je het later doet kun je de oorzaak van de pijn aanpakken: het zenuwlitteken wegnemen en de zenuw aansluiten of inbedden. Je voelt je een heel *binkie*: we hebben het opgelost, maar soms komen patiënten later weer terug en dan hebben ze alsnog pijn.' De pijn heeft zich genesteld in de hersenen en het ruggenmerg. De pijn is als het ware in het centraal zenuwstelsel geëst en chronisch geworden.' Daar valt echt nog wel wat op te verbeteren, vindt Groen. 'Misschien is de amputatievraag een goed voorbeeld: waarom gebeurt die preventieve behandeling niet bij alle amputatieoperaties? Het heeft ermee te maken dat iedereen zijn eigen vak heeft. Als een vaatchirurg een amputatie doet, ligt de focus

op goede doorbloeding, niet op de zenuwen. De ene patiënt gaat vervolgens naar de revalidatie, een ander belandt bij de pijnpoli, dat versnipperd. In deze studie werken we daarom samen met vaatchirurgen, zenuwchirurgen, pijn dokters en revalidatieartsen.' Het onderzoek richt zich ook op het kosten-batenresultaat van de ingreep. 'De operatie is als je het combineert wel duurder want het duurt langer en er is een extra chirurg bij aanwezig. Maar je voorkomt levenslang extra bezoeken aan de pijnpoli en patiënten zitten hopelijk voor minder lange tijd ziek thuis.'

De financiering voor het onderzoek is rond, de studie ligt nu voor goedkeuring bij de METC (Centrale Commissie Mensgebonden Onderzoek). 'Er is heel weinig funding voor onderzoek naar pijn. En dat terwijl er meer dan 2,5 miljoen mensen in Nederland lijden aan chronische pijn, vijf procent daarvan is zenuwpijn. Je hebt geen ziekte-specifieke fondsen voor pijn zoals er bijvoorbeeld het KWF is voor kanker. Verder is het onderzoeksveld redelijk versnipperd. Er is niet veel research naar pijn gedaan, en als het al wordt gedaan zijn het geen grote groepen.' 'Daar komt bij dat pijn niet te zien is in de samenleving: je kan pijnpatiënten niet aanwijzen op straat. Verder is het misschien iets vervelends om over na te denken, het kan iedereen overkomen. Omdat het zo ongrijpbaar is, is het fascinerend maar dat maakt het ook ontzettend moeilijk op te lossen.'

Hoe optimistisch hij ook is, Groen heeft wel een kanttekening: 'Deze operatie is geen panacee, de ingreep werkt niet voor alle soorten zenuwpijn.' Het kan helpen bij amputaties en ook bij andere zenuwletsels, zoals na operaties van de enkel of de knie, of bij glasverwondingen waarbij de zenuw helemaal door is, legt hij uit. Bij pijn door ander letsel is een andere aanpak nodig.

'Het is dus geen oplossing voor alles, maar het biedt wel hoop, zeker ook op het gebied van samenwerking. De uitkomst van het onderzoek laat nog even op zich wachten, namelijk tot 2028, maar we verwachten dat dit veel mensen zonder pijn zal opleveren.'

Hoe het vogelgriepvirus kanker kan genezen

De Rotterdamse hoogleraar Casper van Eijck ontwikkelde een opmerkelijke behandeling tegen alvleesklierkanker. 'Je kunt je erbij neerleggen of je schouders eronder zetten.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAM
FOTO TVBV/BNNVARA

Alvleesklierkanker bestrijden met een injectie van het vogelgriepvirus, dat klinkt natuurlijk krankzinnig. Maar niet voor Casper van Eijck. In de documentaire *Tegengif* is te zien hoe de hoogleraar chirurgie en voormalig clubarts van Feyenoord, deze nieuwe behandelmethode ontwikkelt. De film wordt donderdag 12 september vertoond in Het Kijkhuis als onderdeel van Studium Generale. Na afloop zal Van Eijck via een online-verbinding vragen van het publiek beantwoorden. De behandelmethode is niet zomaar uit de lucht komen vallen, vertelt Van Eijck, die al dertig jaar verbonden is aan het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam. Hij raakte geïnspireerd door het opmerkelijke verhaal van een veearts die zichzelf injecteerde met het Newcastle Disease-virus, in de volksmond bekend als vogelgriep, om zichzelf zo tegen alvleesklierkanker te behandelen. Zeker negentig procent van de mensen met al-

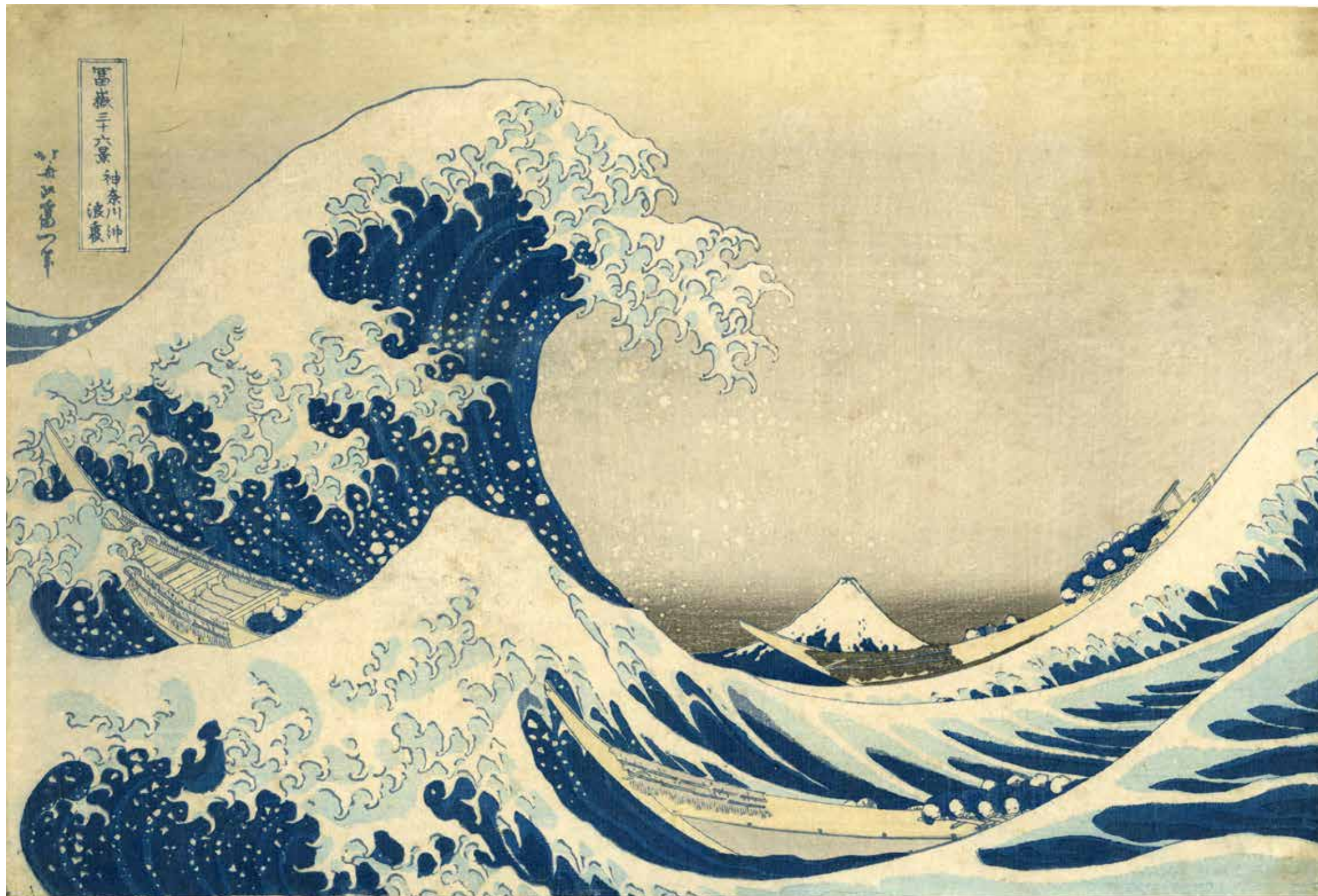
vleesklierkanker overlijdt na de diagnose binnen drie tot zes maanden, maar de veearts bleef na zijn diagnose nog zeven jaar in leven. 'Dit moeten we onderzoeken, dachten we.' Alvleesklierkanker is de meest dodelijke vorm van kanker en een belangrijke doodsoorzaak in Nederland. 'Dan kan je twee dingen doen: je kunt je daarbij neerleggen en uithuilen, of je kunt de schouders eronder zetten en proberen er wat aan te doen. En dat laatste, zo zit ik in elkaar.' In Nederland zijn de enige behandelingen chemotherapie, bestraling en operaties, waarvan de twee eerste slechts in twintig procent van de gevallen aanslaan. 'Maar in landen als Cambodja, Taiwan en China is het heel gebruikelijk om kanker met virussen te behandelen.' Hoe werkt dat precies? 'Normaal gesproken heeft een cel aangeboren immuniteit om het ingespoten virus er weer uit te werken, maar een kanker cel heeft dat niet. Het virus gaat zich dus delen in de tumorcellen die daardoor kapot gaan en daarna door het immuunsysteem worden aangevallen. Dat is prachtig.' Maar een behandelmethode als deze mag niet zomaar van start gaan. Zo waren er lange tijd nog ethische bezwaren tegen. 'Je moet natuurlijk heel zorgvuldig omgaan met dat virus en zorgen dat het geen besmettingen oplevert bij andere patiënten, of bij dieren. Daarnaast moet je zorgen dat het virus niet muteert, dan bestaat de kans dat er ineens een heel agressief virus uit een laboratorium rondwaart. We zijn nu bezig om de vergunningen aan te vragen en om de eerste proefbatches te gaan maken, zodat we hopelijk volgend jaar de eerste patiënten kunnen behandelen.'

Waar het normaliter twintig jaar duurt om een behandeling in gebruik te nemen, is het hem

straks in iets meer dan vijf jaar gelukt. 'Het gaat natuurlijk niet snel genoeg, omdat je iedere dag weer patiënten ziet overlijden. Maar aan de andere kant moet je ook heel zorgvuldig handelen en daar gaat gewoon veel tijd in zitten.' Volgens Van Eijck is er in de afgelopen twintig jaar veel te weinig gedaan aan alvleesklierkanker en is er te weinig focus op patiëntgebonden onderzoeken. 'Het zijn met name onderzoeken die laten zien hoe erg alvleesklierkanker is, nou, dat weten we zo langzamerhand wel.' Volgens hem wordt er veel geld uitgegeven om te kijken hoe de zorg het best kan worden gerapporteerd. 'Nog geen twee procent van alle financiering gaat naar patiëntgebonden onderzoek, ik vind het onbegrijpelijk', zegt hij in de documentaire. Inmiddels werkt Van Eijck niet meer als chirurg en woont hij samen met zijn vrouw in Spanje. Maar het onderzoek houdt niet op. 'Het is mijn baby, die kan ik niet zomaar loslaten. Ik vind het heel belangrijk om jonge mensen te begeleiden die promotieonderzoek doen. Zo werken we ook heel nauw samen met onder andere het Leids Universitair Medisch Centrum. Ik ben dus nog niet met pensioen, tot ergernis van mijn vrouw.' Komt het eind van alvleesklierkanker ooit in zicht? 'Het is natuurlijk een beetje simpel om te denken dat je er over een paar jaar helemaal vanaf bent. Dat zal zeker niet zo zijn, maar je ziet wel duidelijk dat we kleine stapjes maken. En ik zeg altijd: veel kleine stapjes zijn op een gegeven moment een grote.'

Tegengif, Studium Generale, donderdag 12 september, Kijkhuis, 19:00 - 20:30 uur

Even duur als een kom noedelsoep

Bekend van koffiemokken, T-shirts en koelkastmagneten: de wereldberoemde ‘Grote Golf nabij Kanagawa’ van Hokusai. Twee van de eerste drukken van deze wereldberoemde golf zijn te zien in het Japanmuseum Sieboldhuis.

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN

Wat in 1831 begon als de eerste van de ‘Zesendertig gezichten op de Fuji-berg’, een prentenreeks gemaakt door de Japanse Katsushika Hokusai, groeide uit tot het boegbeeld van Japan. Hoewel de andere prenten uit deze reeks ook zeker enige populariteit kennen, is dat niets vergeleken met de impact van de Grote Golf, de meest afgebeelde Japanse prent ooit. Nog niet eerder was de Grote Golf te zien in het museum, maar voor korte tijd hebben anonieme eigenaren deze prenten uit hun privécollecties uitgeleend. Wel slechts met maximaal vijf personen tegelijk en met zo min mogelijk licht om de verf te beschermen. ‘De eerste dag stonden er zeshonderd mensen in de rij’, vertelt Jim Dwingler, gastconservator van het Sieboldhuis, die de tentoonstelling heeft ingericht.

Hoe kwam Hokusai op het idee?

‘Samen met een uitgever had hij het idee om een serie landschapsprenten uit te geven met als doel er geld aan te verdienen. Waarschijnlijk aan toeristen, want er was in die tijd een enorme

binnenlandse reiscultuur.

‘Japan viel toen onder het regime van de Samurai en onder die heerschappij was er beperkte vrijheid van beweging, vooral voor vrouwen. Niemand kon het land zomaar in en niemand kon eruit, daar stond zelfs de doodstraf op. Er was alleen toegang voor Chinezen en Nederlanders, die een handelsmonopolie hadden. Zonder reis pas konden de Japanners zelf niet eens van de ene stad naar de andere reizen. Maar er was een manier om de regeltjes te omzeilen, namelijk door te zeggen dat je op bedevaart was. Er werd opeens zoveel gereisd dat dorpszichzelfs gingen specialiseren in het maken van souvenirs. ‘Vooral naar de heilige Fuji-berg werd veel gereisd. Er waren in het land zelfs Fuji-verenigingen, er wordt gedacht dat Hokusai zelf ook lid was. Het was slim om daar iets commercieels mee te doen. De prenten werden uiteindelijk zo populair dat ze er nog tien gezichten aan toe hebben gevoegd, dus eigenlijk zijn het er 46. Hoeveel ze er aan verdiend hebben, is onbekend. Wel weten we dat in die tijd zo’n prent ongeveer even duur was als een kom noedelsoep.’

Waarom is dan juist deze prent zo populair geworden?

‘Het is een heel krachtig beeld. De golf heeft van die drakenklauwachtige schuimkoppen die de kracht van de natuur duidelijk weergeven. Japanners in de 19e eeuw waren bekend met het concept van natuurrampen en tsunamis. Een decennium voor deze prent uitkwam is er nog een grote overstroming geweest. ‘Maar ik denk dat deze print ook een plekje in ons gedachtegoed heeft gevuld, omdat Hokusai veel gebruikmaakte van het hele sterke Pruisisch blauw. Dat werd nog maar een paar jaar daarvoor in grote hoeveelheden beschikbaar op de markt. De prenten van voor die tijd, die blauw gebruikten, hebben vaak niet meer zulke sterke kleuren. Maar Pruisisch blauw doorstaat de tijd. Zelfs in vervaagde drukken blijft het blauw sterk aanwezig en de golf is daardoor zo’n krachtig icoon, het overspoelt het hele ontwerp. Uiteindelijk is onder Japanners niet de Grote Golf, maar ‘de Rode Fuji’ het populairste gezicht op de berg, waarvan ook een prent te zien is bij de tentoonstelling. Er wordt gedacht dat dat komt

doordat Japanners van rechts naar links lezen en ook op die manier naar afbeeldingen kijken. De compositie van de Rode Fuji is tegenovergesteld ten opzichte van die van de Grote Golf, de berg wordt namelijk aan de rechterkant gepresenteerd, en is daardoor waarschijnlijk een stuk aantrekkelijker om naar te kijken.’

Hoe is de prent gemaakt?

‘Het is een houtdrukprint en voor iedere laag wordt een nieuw houtblok gebruikt. Eerst voor de contouren en daarna worden alle kleuren stuk voor stuk uitgesneden. Dus per kleur wordt een apart blok gebruikt. In fases krijg je uiteindelijk het totaalplaatje. Ze hebben het exact zo uitgesneden dat het allemaal in elkaar past, zonder overlap van kleur. Hokusai was in die tijd ook wat bekender dus die kon de beste houtsnijders inhuren. ‘Ze hebben naar schatting uiteindelijk zo’n achtduizend tot tienduizend prenten gedrukt. Een van de prenten die wij hebben hangen komt zeker uit de allereerste batch die ooit is gedrukt. Naarmate de drukblokken vaker worden gebruikt, ontstaan er kleine beschadigingen en dan zie je breukjes in de contouren. Dat drukken ging er namelijk best ruig aan toe. Een van de prenten die nu hangt is iets ouder en er mist een stukje in de contouren van de Fuji-berg. ‘Er wordt gedacht dat er nog maar zo’n honderdvijftig tot tweehonderd originele drukken verspreid over de wereld zijn. Veel prenten zijn vervaagd of verwoest door grote branden, oorlogen en heftige aardbevingen. In Japan waren alle huizen tot de jaren 1920 van hout en grote branden waren jaarlijkse kost.’

Wat is uiteindelijk de invloed geweest van de Grote Golf?

‘Die is vrij groot. Veel van Hokusai’s tijdgenoten hebben zich laten inspireren door zijn werk. In de commerciële printkunst waren ze ook niet bang om van elkaar te jatten. Het ging allemaal om wat het publiek wilde. Ze doen het wel echt voor het geld. ‘Na de val van het Samurai-regime ging het land open voor handel met andere Europese landen en de Verenigde Staten. Er zijn honderden duizenden prenten naar Europa verscheept. Dat zorgde ervoor dat kunstenaars in Europa ook opeens nieuwe invloeden en inspiratie kregen. Impressionisten als Van Gogh en Monet verzamelden zelf ook prenten. Van Gogh heeft zelfs een aantal directe kopieën van Hokusai gemaakt die je vandaag nog in het Van Gogh-museum kunt zien. ‘Maar de Grote Golf werd ook in de popcultuur heel populair. Het wordt gebruikt in allerlei reclames, zoals die van Levi’s, maar ook voor grafieken over klimaatverandering. De Golf wordt gedrukt op T-shirts, mokken, koelkastmagneten, je kunt het zo gek niet verzinnen. Je hebt zelfs een boek over Nijntje en de Grote Golf. ‘Als mensen denken aan Japan, denken ze vaak aan de Grote Golf, en andersom. Tegenwoordig kunnen ze er zelfs echt niet meer omheen, want sinds dit jaar staat de beroemde golf zelfs op het 1000 Yen-biljet, ongeveer zes euro, en dat biljet wordt heel veel gebruikt. Japan is onlosmakelijk verbonden met de ‘Grote Golf’ van Hokusai.’

Hokusai. De Grote Golf, Sieboldhuis, t/m 29 september, €10. Gratis voor studenten van de Universiteit Leiden (op vertoon van collegekaart)

Jelmer Faber (7 februari 2002 – 23 augustus 2024)

Met grote droefheid delen wij het onverwachte overlijden van Jelmer Faber, student van de bachelor Geschiedenis en de minor Journalistiek en Nieuwe Media.

Jelmer was een gepassioneerde jongeman die, naast zijn opleiding geschiedenis, via een minor journalistiek zijn eerste stappen zette in de nieuwsmidia. Zijn docenten en medestudenten herinneren hem zich als een bijzonder opgewekte en intelligente student. ‘Jelmer was een sterk onderdeel van het redactionele team bij de minor Journalistiek. Hij had de gave om ontzettend goed met feedback om te kunnen gaan, dankzij zijn toewijding en drang om kwaliteit te leveren. En die leverde hij dan ook met zijn stukken’, vertelt zijn docent Journalistiek en Redactionele Vaardigheden Astrid Vandendaele. Jelmer zette de voorbije maanden zijn eerste stappen in de echte journalistieke wereld tijdens zijn stage bij radiozender Den Haag FM. Hij was immers altijd al geïnteresseerd in lokale media en vond het geweldig om actief met het nieuws bezig te zijn. Zijn stagebegeleider beschreef hem als een sociale en enthousiaste stagiair die snel leerde en goed binnen het team paste. Jelmers voorstel om na zijn stage te blijven werken bij de redactie werd dan ook positief ontvangen. Hij keek ernaar uit om als freelancejournalist bij Den Haag FM aan de slag te gaan, met een focus op sportverslaggeving.

Jelmer had grote ambities voor de toekomst. Na het afronden van zijn bacheloropleiding wilde hij deelnemen aan de master Journalistiek en Nieuwe Media om verder te bouwen aan zijn carrière in de journalistiek. Het verlies van Jelmer laat een diepe leegte achter bij zijn familie, vrienden, medestudenten, docenten, collega’s en iedereen die hem kende. We koesteren de herinnering aan Jelmer als iemand met een groot hart, nog grotere dromen, een heldere visie op zijn latere carrière en een onmiskenbare passie voor zijn vak.

DOCENTEN EN STUDENTEN VAN
JOURNALISTIEK EN NIEUWE MEDIA

MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4,500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 15 leerlingen. Groep 4 t/m 9. Voortgezet onderwijs: *rekenen, wiskunde, brugklas vmb. *Wiskunde, biologie, 2 vmb. *Wiskunde, 3 vmb. **Leiden-Zuid**, *6 leerlingen basisonderwijs, van wie één met dyslexie. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl

Opracht/klus: 300 euro: Kun je **snel en blind meetypen** als mensen spreken? | Ben je **op 3 oktober 2024**, ongeveer **5 uur beschikbaar**? | Heb je een **laptop met Word**? | Drie keer ja? Dan is deze klus misschien iets voor jou. Het is een korte klus waarin je mee zal typen met wat er gezegd wordt. De precieze details licht ik graag nader toe als je interesse hebt. Je krijgt **300 euro voor de klus**. Je kunt contact opnemen met Yil op nummer 06-46444757.

Wie wil er **Nederlandse conversatie leren, in ruil voor Engelse conversatie**? Ik ben 68 jaar en woonachtig in Leiden. Kloosman.annemarie@outlook.com.

Vanaf 1 oktober 2024 (kan in overleg ook een andere datum zijn) bied ik mijn **appartement aan in onderhuur**. Het appartement is in **centrum Leiden**, bestaat uit: 1 woonkamer, 1 slaapkamer, keuken, badkamer, berging. **Huur: 837 euro per maand excl. gas, water en licht**. Ik zoek een **phd student of een werkend persoon met rustige leefstijl**. Graag contact opnemen: mob:0682627800 en yaelguery@yahoo.co.uk | **As of 1 of oktober 2024** (can be later as well) I sublet **my apartment in the centre of Leiden**, beautiful location. It consists of 1 livingroom, 1 bedroom, private kitchen, private bathroom, storage. **Price: 837 euro per month, not included gas, water, electricity**. I am looking for **phd student, advanced student or working person, tidy and responsible**. Contact 0682627800 and yaelguery@yahoo.co.uk

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. btw voor elke vijftiendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, | +31 (0)23-5714745. info@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
Website mareonline.nl
Twitter [@weekbladmare](https://twitter.com/weekbladmare)
Mastodon [@weekbladmare@mastodon.online](https://weekbladmare@mastodon.online)
Bluesky [@mareonline.nl](https://mareonline.nl)
Instagram [@weekbladmare](https://weekbladmare)
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 5.000

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Marcieëlle van der Kraan
m.v.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl

Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Else van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
(stagiair)

Medewerkers:
Romy van den Akker | Emiel Beinema
| Lente van den Berg | Remco Breuker
| Lisa Boshuizen | Josette Daemen |
Lorenzo Gerritsen | Omar Ghaly | Pol
Koopman | Olaf Leeuwis |
Maia de Quay

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg,
joostmarcellis.nl

Fotografie:
Taco van der Eb | Marc de Haan
Illustraties:
Bas van der Schot | Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk,
Broek op Langedijk

Advertenties:
Bureau van Vliet b.v.
Wateringweg 129,
2031 EG Haarlem
Telefoon 023 – 571 47 45
E-mail sales@bureauvanvliet.com
bureauvanvliet.com/advertentie/
Weekblad

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit
(voorzitter) | Frank Israel
(vice-voorzitter) | Alexander
Pleijter (secretaris) | Willem van
der Does | Annemarie Drähmann
| Nour Eldin Emara | Rosanne
Hertzberger | Zoë van Litsenburg
| Marten Jesse Pot | Hermelijn
Smits

‘Mijn caravan is juist heel luxe’

Locatie: Camping Stochemhoeve
Huur: €434 per maand
Grootte: 16 m² (inclusief buitentent)
Huisgenoten: 0

Hoe ben je hier terechtgekomen?

‘In maart ben ik begonnen met het zoeken van een kamer. Ik wist dat het lastig zou worden, maar niet zó lastig. Alles zat vol. Een studio in een studentenflat op ROOM.NL had wel achthonderd aanmeldingen. Ik heb op alles gereageerd wat ik zag en heb zelfs brieven uitgegeleid in Leiden, daarin stond een verhaaltje over mezelf. Er kwam niks uit. ‘Eind juli kwam mijn moeder met het idee om te gaan kamperen. Ik ben het

‘In hartje winter hoop ik hier echt niet meer te zitten’

wel gewend, want vroeger gingen we drie keer per jaar op fiets- en campingvakanties.

‘Wij hebben meteen de camping gebeld om een plek te reserveren. Mijn opa en oma waren zo lief om hun caravan aan mij te lenen. We dachten: dit wordt het maar.’

Kon je niet thuis blijven wonen?

‘Ik heb het wel overwogen. Maar als ik geluk heb, is het in totaal vier uur reistijd heen en terug naar mijn ouders. Ik weet dat ik dat niet fijn ga vinden. Ik moet dan drie dagen in de week om 06:30 op pad zijn. En ik ben geen ochtendmens.’

Hoe reageerde de camping?

‘De eigenaar vertelde ons dat meer studenten dit doen, en dat er nog acht anderen hier kamperen. Volgens hem is het ook veel handiger om een kamer te vinden. Door een paar maanden in Leiden te wonen leg je sneller contacten. Ik mag zo lang hier blijven als ik wil. In het winterseizoen moet ik wel verhuizen naar een andere plek.’

Wat voor kamer zoek je precies?

‘Ik zoek een beetje een rustige plek, geen studentenhuis met twintig andere mensen erin. Ideaal zou een studiotje zijn met een eigen keuken, maar een kamer met alleen een bed en bureau zou ik ook al prima vinden. Ik heb niet veel eisen meer, maar ik wil ook weer niet verhuizen naar een kledingkast.

‘Hospiteren past niet bij mij. Ik vind het prettig om rust te hebben op de plek waar ik woon. Als ik met andere mensen ben, trek ik naar ze toe en laat ik over mezelf heen lopen. Op een gegeven moment wordt de drukte me te veel. Dat vind ik niet fijn.’

Het is hier wel lekker rustig toch?

‘Ik vind het heerlijk. Sowieso zijn campings fijn. De sfeer is heel relaxed en het is dichtbij de stad. Ik heb een keukentje, een groot bed en een eigen wc. Het voelt als thuis.

‘Dit is juist heel luxe voor mij. In Noorwegen zijn we gaan wildkamperen. Dan heb je echt helemaal niks. Je mag overal je tent neerzetten. Wij reden rond en als we een mooie plek zagen, liepen we een stukje het bos in met wat waterflessen en eten. Plassen moet je buiten doen. Zwemmen in zee of een meer kwam het dichtst in de buurt van douchen.’

Wat doe je als je niets kunt vinden?

‘Dan blijf ik hier. Maar in hartje winter hoop ik hier echt niet meer te zitten.’